

เครือข่ายศูนย์ดำเนินงานป้องกันภัยพิบัติอำเภอเวียงสา : เครือข่ายการบริหารจัดการระดับอำเภอ เพื่อลดทอนความเสี่ยงภัยที่มีชุมชนเป็นฐาน

เครือข่ายศูนย์ดำเนินงานป้องกันภัยพิบัติอำเภอเวียงสา

เป็นความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 8 แห่งและแกนนำชุมชน ซึ่งแต่ละพื้นที่ได้พัฒนากิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจความเสี่ยงจากภัยพิบัติ โดยสร้างความตื่นตัว ตระหนักรู้ภัย และการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น ผ่าน กระบวนการศึกษาและเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างข้อมูลและใช้ข้อมูลสร้างความเข้าใจต่อสถานการณ์ภัยในพื้นที่ ทั้งในเรื่องพื้นที่เสี่ยง กลุ่มเสี่ยง ทรัพย์สินเสี่ยง ขนาดของความเสี่ยง และเสริมสร้างศักยภาพในการบริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ซึ่งมีพัฒนาการกับเครื่องมือสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือในสถานการณ์ภัยเช่น ธง สติกเกอร์แสดงพื้นที่เสี่ยงภัยและกลุ่มเสี่ยง แผนที่ชุมชนแสดงข้อมูล เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ภัย ทั้งจุดเสี่ยง กลุ่มเสี่ยง ทรัพย์สินเสี่ยง จุดเฝ้าระวัง อาสาสมัครให้ความช่วยเหลือในสถานการณ์ภัย และการสร้างระบบการสื่อสาร จัดตั้งกลุ่มไลน์ “เวียงสารับมือภัยพิบัติ” เป็นต้น

ขณะเดียวกันในระดับหน่วยงาน ได้สนับสนุน

การพัฒนา ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ สนับสนุนการจัดการภัยในพื้นที่ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของ เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และแกนนำชุมชน โดยการสนับสนุน

ของนักวิชาการ ในเครือข่ายจัดการ ภัยพิบัติ สสส . ซึ่งมีสถาบันชุมชนท้องถิ่น พัฒนาเป็นหน่วยประสานการหนุนเสริมให้กับพื้นที่ ร่วมกับศูนย์ประสานงานประชาคมจังหวัดน่าน ทำให้ในพื้นที่เวียงสาเกิดเครือข่ายการทำงานที่เชื่อมโยงกัน ๓ ระดับ คือ กลไกอาสาชุมชน (พื้นที่ประสบภัย) กลไกระดับตำบล (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และคณะทำงานภัยพิบัติตำบล) และกลไกอำเภอ คือ เครือข่ายจัดการภัยพิบัติระดับอำเภอมีฐานข้อมูล กลไกอาสาสมัครและเครื่องมือในการเฝ้าระวังสถานการณ์ในระดับชุมชน มีฐานข้อมูลระดับตำบลกลไกตำบลจัดการช่วยเหลือดูแลประชาชนในสถานการณ์ภัย และมีกลไกระดับอำเภอสนับสนุนการประสานความช่วยเหลือจากภายนอก และสนับสนุนการจัดการภัยในระดับตำบล ทำให้เกิดความเชื่อมั่นถึงความพร้อมในการรับมือ และจัดการภัยในพื้นที่ ซึ่งเป็นศักยภาพการเตรียมความพร้อมเผชิญเหตุภัยพิบัติที่มีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตามมีเงื่อนไขปัจจัยสำคัญในพื้นที่ ที่ซับซ้อนให้เครือข่ายฯ มีพลังในการขับเคลื่อน คือ การมีกลุ่มแกนทั้งในส่วนของผู้บริหาร และบุคลากรที่แข็งขันมุ่งมั่น ในอันที่จะทำให้สถานะความเสี่ยงภัยของประชาชนในพื้นที่ลดลงไป ประกอบเข้ากับความร่วมมือกับนักวิชาการ คนชั้นกลาง และหน่วยงาน

พื้นที่เวียงสา และความเสี่ยงภัย

อำเภอเวียงสา ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดน่าน ประกอบด้วย 17 ตำบล แต่มีพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัย 7 ตำบล เมืองครุฑปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบพื้นที่ 8 แห่ง โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 8 แห่งนี้ ได้มีการเชื่อมโยงการทำงานเป็น เครือข่ายศูนย์ดำเนินงานป้องกันภัยพิบัติอำเภอเวียงสา เพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการให้เกิดการลดทอนความเสี่ยงภัยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่

พื้นที่เวียงสา มีลำน้ำน่าน เป็นลำน้ำสายน้ำหลัก และมีลำน้ำสาขาที่ไหลมาบรรจบกับลำน้ำน่าน อีกหลายสาย โดยมีสายหลัก คือ น้ำว้า น้ำสา น้ำป่า น้ำบัว น้ำนาเกลือ น้ำแม่ สาคร น้ำแหง ฯลฯ ลำน้ำเหล่านี้ล้วนเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดอุทกภัยกับพื้นที่เวียงสาไม่น้อย แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่

สายน้ำที่เป็น
เงื่อนไข
การเกิด
อุทกภัย
ของพื้นที่
เวียงสา

ซึ่งจากการสำรวจและวิเคราะห์ของเครือข่ายศูนย์ดำเนินงานป้องกันภัยพิบัติอำเภอเวียงสา พบว่าแต่ละตำบล จะได้รับอิทธิพลของลำน้ำที่ไหลผ่านพื้นที่ดังนี้

ตารางแสดงลำน้ำสายหลักที่มีอิทธิพลต่อการเกิดอุทกภัยในพื้นที่อำเภอเวียงสา

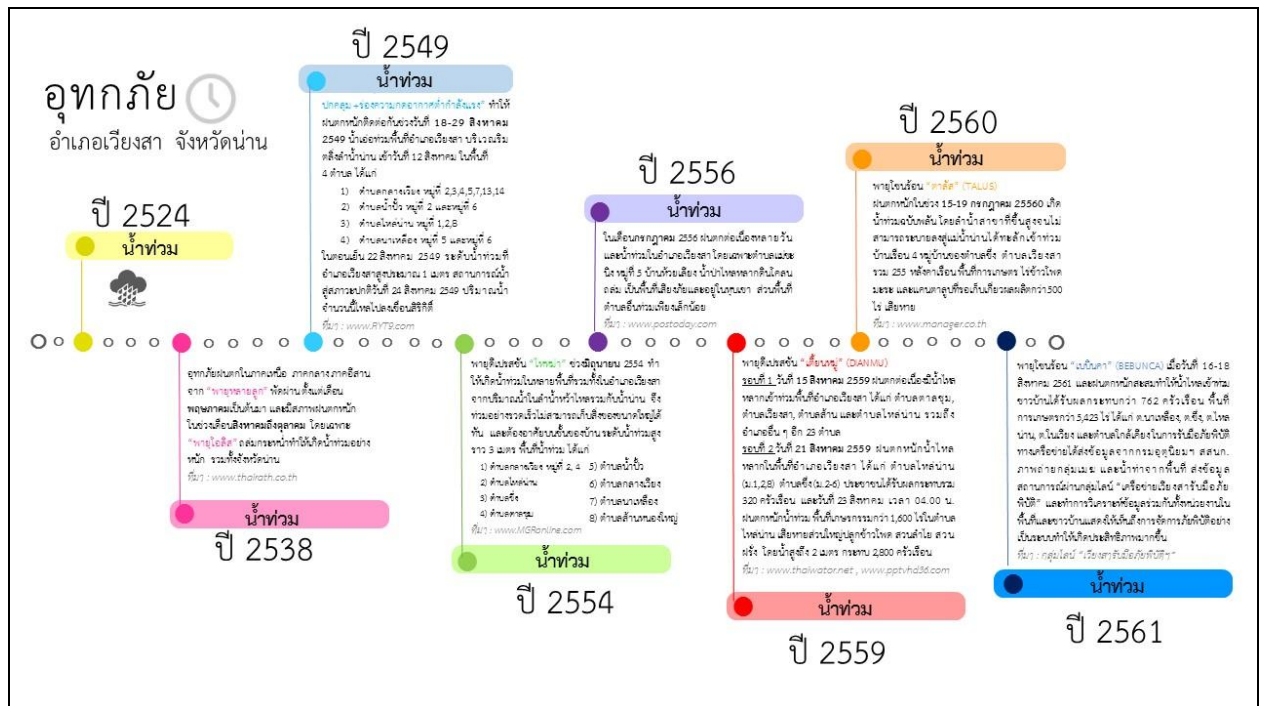
พื้นที่ อปท.	ลำน้ำที่มีอิทธิพลต่ออุทกภัยในพื้นที่อำเภอเวียงสา							
	น่าน	น้ำว้า	น้ำสา	น้ำปัว	น่านเหลียง	น้ำแ่ง	น้ำสาคร	น้ำป่า
นาเหลียง	หลัก				รอง			รอง
น้ำปัว	หลัก			หลัก				
ตาลชุม	หลัก							รอง
โหล่น่าน	หลัก	หลัก						รอง
กลางเวียง	หลัก	รอง	หลัก					รอง
เวียงสา	หลัก	รอง	หลัก					
ซ่ง	หลัก	หลัก						
ล้าน	หลัก					รอง	รอง	รอง

กล่าวคือ ทุกพื้นที่จะได้รับอิทธิพลจากลำน้ำน่าน เป็น หลัก แต่โหล่น่าน และซ่ง จะได้รับอิทธิพลจากลำน้ำว้า รวมด้วย ดังนั้น หากลำน้ำทั้ง ลำน้ำน่าน และลำน้ำว้า มีน้ำมาก ก็จะทำให้ทั้ง 2 พื้นที่ มีความเสี่ยงที่จะเกิดอุทกภัยที่รุนแรงมากขึ้น ในขณะที่ พื้นที่ กลางเวียง และเวียงสา จะได้รับอิทธิพลจากลำน้ำน่าน และลำน้ำ สา ส่วนพื้นที่น้ำปัว จะได้รับอิทธิพลจากลำน้ำน่านและลำน้ำปัว เป็นต้น ซึ่งการเข้าใจระบบ และวิเคราะห์นี้ จะทำให้เครือข่ายฯ สามารถประเมินความเสี่ยงของแต่ละพื้นที่ได้ โดยพิจารณาจากปริมาณน้ำท่าของของลำน้ำแต่ละสาย และสภาพภูมิอากาศประกอบ

ลักษณะภัยน้ำท่วมในอำเภอเวียงสา

มีสาเหตุสำคัญจากปริมาณน้ำในแม่น้ำน่านที่ไหลมาจากตอนเหนือของจังหวัด ไหลบ่ามายังพื้นที่อำเภอเวียงสา ผสานกับแม่น้ำสายรองในพื้นที่ เช่น น้ำว่า น้ำสา ทำให้น้ำที่ท่วมในพื้นที่ จึงมีทั้งลักษณะที่เป็นน้ำเอ่อทันจากแม่น้ำน่าน และน้ำไหลหลากจากแม่น้ำสายรองในพื้นที่มาผสม ที่ทำให้มีน้ำไหลเชี่ยว มีระยะเวลาการท่วมไม่นาน (ไม่เกิน 3 วัน) มีระดับน้ำท่วมสูงถึง 7 เมตรในเวลาไม่กี่ชั่วโมง การเข้าถึงพื้นที่ประสบภัยเพื่อให้การช่วยเหลือโดยหน่วยงานและคนภายนอกทำได้ยากและอันตราย อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้ทำให้เกิดการขยายตัวของพื้นที่ประสบภัยและเพิ่มระยะเวลาประสบภัยมากขึ้นเรื่อยๆ

จากการระดมความคิดเห็นพบทบทวนเหตุการณ์น้ำท่วมครั้งสำคัญที่เกิดขึ้นในพื้นที่เวียงสา พบว่า มีเหตุการณ์น้ำท่วมหลายครั้ง และในระยะหลังมีความถี่มากขึ้นเรื่อยๆ

ข้อมูลที่ได้ จากการทบทวน เหตุการณ์น้ำท่วมครั้งสำคัญของพื้นที่ ทำให้เครือข่ายฯ สามารถประเมินความรุนแรงของน้ำท่วมในแต่ละพื้นที่ได้แม่นยำมากขึ้น ซึ่งนำไปสู่การจัดแบ่งระดับความรุนแรงของความเสี่ยง ที่แต่ละพื้นที่จะต้องเผชิญ

พื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติอำเภอเวียงสา

พื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติในเขตอำเภอเวียงมีทั้งหมด 8 พื้นที่ สามารถแบ่งระดับความเสี่ยง คือ ระดับความเสี่ยงสูงมากได้แก่ ต.ไหล่น่าน ต.ตาลชุม ต.ซึ้ง ต.น้ำปั่ว และระดับความเสี่ยงสูง ได้แก่ ต.นาเหลือง ต.เวียงสา ต.สำน ต.กลางเวียง

จุดเสี่ยงอุทกภัยและระดับความเสี่ยงภัย

พื้นที่	สาเหตุ	ผลกระทบ
พื้นที่เสี่ยงสูง 1. ตำบลตาลชุม + ตำบลน้ำปัว - หมู่ที่ 1 วังม่วง - หมู่ที่ 5 ห้วยแก้ว - โรงเรียนน้ำปัว หมู่ที่ 3	- น้ำล้นตลิ่ง - น้ำป่าหลาก - พื้นที่ลุ่ม	- บ้านเรือนราว 80 หลังคาเรือน - โรงเรียน 2 แห่ง - พื้นที่การเกษตร (นา, ไร่, สวน)
2. ตำบลกลางเวียง + ตำบลปงสนุก - หมู่ที่ 3 (ดอนแก้ว) - หมู่ที่ 4 (ปากกล้วย) - หมู่ที่ 5 (ต้นหนูน) - หมู่ที่ 1 (บ้านปงสนุก ตำบลปงสนุก)	การตั้งบ้านเรือนติดลำน้ำสา เป็นพื้นที่ราบต่ำ การใช้พื้นที่ ปิดเส้นทางไหลของน้ำ (เดิม)	อาคารบ้านเรือนเสียหาย สิ่งของ เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้านเรือน และ วัสดุ / เครื่องมือท างการเกษตร ผลผลิตทางการเกษตร

3. ตำบลโหล่นาน + ตำบลซึ้ง - หมู่ที่ 4	น้ำล้นตลิ่งจากแม่น้ำสายหลัก (แม่น้ำน่าน)	ชีวิตทรัพย์สินสิ่งแวดลอมเศรษฐกิจ
พื้นที่เสี่ยงสูงมาก 1. ตำบลตาลชุม + ตำบลน้ำปั้ว - หมู่ที่ 3,4,5 (หนองครก) - บ้านหนอง (3,4) - ปากปั้ว หมู่ที่ 2	แม่น้ำน่านไหลมาบรรจบกับลำ น้ำปั้ว ทำให้น้ำล้นตลิ่ง และ ท่วมพื้นที่ลุ่ม	- บ้านเรือน จำนวนราว 400 หลังคาเรือน - ถนนภายในหมู่บ้านสัญจรไป- มา ไม่ได้ - พื้นที่การเกษตรเสียหาย
2. ตำบลกลางเวียง + ตำบลปงสนุก - หมู่ที่ 3 - หมู่ที่ 4 - หมู่ที่ 7	- หมู่ที่ 3 เป็นพื้นที่ราบลุ่ม และอยู่ในพื้นที่ต่ำสุดของ เทศบาลตำบลเวียงสา ได้รับผลกระทบจากแม่น้ำ 2 สาย (น้ำน่าน-น้ำสา) - หมู่ที่ 4 เป็นพื้นที่ราบลุ่ม การใช้ประโยชน์ของพื้นที่ เปลี่ยนไป - หมู่ที่ 7 น้ำไหลเร็วและ รุนแรง (น้ำน่าน- น้ำว้า- น้ำ สา)	หมู่ที่ 3-4 ของเทศบาล ตำบลเวียงสาเป็นพื้นที่เศรษฐกิจ ก็มี แหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ สถาบันการเงิน ตลาด ร้านค้า และ สถานประกอบการอื่น ๆ จำนวนมาก ความเสียหายที่เกิดขึ้น จะกระทบไป ยังอำเภอนาน้อย และอำเภอนาหมื่น รวมถึงเป็นเส้นทางหลักในการ คมนาคมขนส่งของจังหวัดน่าน หมู่ที่ 7 เครื่องมือ และ ผลผลิตการเกษตร รวมถึงอาคาร บ้านเรือน เสียหายเนื่องจากน้ำไหล เร็วและรุนแรงมาก
3. ตำบลโหล่นาน + ตำบลซึ้ง - หมู่ที่ 1 - หมู่ที่ 8 - หมู่ที่ 3,5,6 (ปี 59,60)ต.ซึ้ง	น้ำล้นตลิ่งจากแม่น้ำสายหลัก (แม่น้ำน่าน)	ชีวิต (เสียชีวิตจากการจมน้ำ , เจ็บป่วย ท้องร่วง 3 ราย, เสียงต่อ โรคฉี่หนู 70 คน ทรัพย์สิน (วัด,บ้าน,โรงเรียน ,ถนน

		ข้าว) สิ่งแวดล้อม น้ำเน่าเหม็น ขยะ หมักหมม หญ้าเน่า เศรษฐกิจ ผลผลิตทางการเกษตร (ข้าว ,ข้าวโพด ,ลำไย ,แตงกวา , ฟักทอง,ถั่วฝักยาว,มะเขือยาว , แคน ตาลูป,มะม่วง,ชมพู), ปศุสัตว์ (ไก่, วัว , เป็ด)

การเห็นพื้นที่เสี่ยงภัย กลุ่มเสี่ยง ระดับความเสี่ยง อย่างเป็นระบบ ทำให้เครือข่ายฯ สามารถ
ประเมินความเสี่ยง และ วางกลยุทธ์การลดทอนความเสี่ยงได้อย่างสอดคล้องกับสภาพการณ์ของภัย และ
ทำให้ความเสี่ยงภัยของประชาชนในพื้นที่ลดลงไปเรื่อยๆ

ในระยะแรก เครือข่ายฯ ให้ความสำคัญกับการลดทอนความเสี่ยงของกลุ่มเสี่ยง / กลุ่มเปราะบาง
ในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับความห่วงกังวลของประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่และนำไปสู่การระดมการมีส่วนร่วม
ร่วมได้อย่างกว้างขวาง ทั้งประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการเฝ้าระวัง เตือนภัย และจัดการการ
ดูแลผู้ประสบภัยในขณะเกิดภัยและมีการเยียวยาที่เหมาะสม เป็นธรรมกับผู้ประสบภัยและความสามารถ
ของหน่วยงาน โดยมี ข้อมูล กลไกจัดการภัย และเครื่องมือ และกิจกรรม ที่ทั้งชุมชนและหน่วยงานตกลง
ใจใช้สื่อสารและทำงานร่วมกัน เช่น แผนที่ชุมชนแสดงพื้นที่เสี่ยง กลุ่มเสี่ยง ชงหรือสตีกเกอร์แ สดกลุ่ม
เสี่ยง ฐานข้อมูล แกนนำเฝ้าระวังและเตือนภัยสถานการณ์น้ำ อาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบภัย ครัว
ชุมชน เป็นต้น ที่สำคัญคือ มีเครือข่ายจัดการภัยพิบัติระหว่างพื้นที่เพื่อช่วยสนับสนุนการเฝ้าระวัง การ
เตือนภัย และการจัดการการช่วยเหลือจากภายนอกที่เข้ามาไม่ถึงพื้นที่ประสบภัย

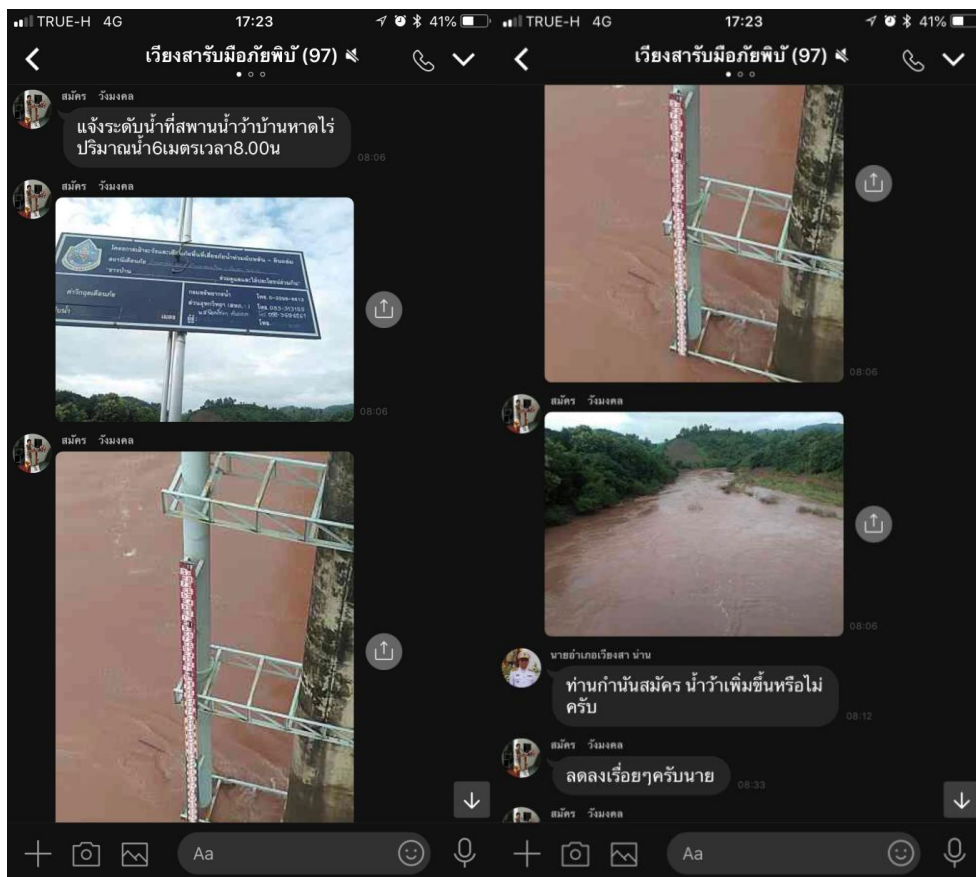
ตัวอย่างสติ๊กเกอร์ที่ใช้ติดหน้าบ้านเพื่อแสดงพื้นที่เสี่ยงและกลุ่มเสี่ยง

การสื่อสารเพื่อการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า และการลดทอนความเสี่ยง

เครือข่ายฯ ได้ตั้ง กลุ่มไลน์ "เวียงสารับมือภัยพิบัติ" ขึ้น มีสมาชิกทั้งแกนนำของ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ผู้ปฏิบัติงาน บุคลากรจากหน่วยงาน และประชาชนในพื้นที่ มีบทบาทอย่างมากในการสื่อสารให้เกิดการเตรียมตัว ระดับพื้นที่ เพื่อการลดทอนความเสี่ยง โดยประกอบด้วยข้อมูลระดับน้ำ- ปริมาณน้ำที่ สะท้อนความเสี่ยง ปริมาณน้ำฝนจากสถานีวัดน้ำฝนในลุ่มน้ำ รวมถึงสภาพลมฟ้าอากาศ

ทำให้การเตรียมตัวขององค์กรปกครองท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ ประชาชน สามารถทำได้อย่างสอดคล้องกับสถานการณ์ สามารถเตรียมความพร้อมได้ก่อนที่น้ำจะเข้าท่วมพื้นที่

จากประสบการณ์สู่ แนวปฏิบัติ (Work Process Management) : การจัดการความรู้ของเครือข่ายฯ

ประสบการณ์ในการลงมือปฏิบัติการ ในขั้นตอนต่างๆ เพื่อลดการเสี่ยงภัยของประชาชนในพื้นที่ เวียงสา ที่ทีมงานเครือข่ายฯ สังสมมา ตั้งแต่ พ.ศ.2556 ถึงปัจจุบัน ได้รับการถ่ายทอดผ่านกระบวนการ ถอดบทเรียน และเรียบเรียงจัดระบบขึ้น โดยการสนับสนุนของ ดร .พลภัทร เหมวรรณ จาก มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

โดยเนื้อหาได้มีการระบุกิจกรรมต่างๆ ที่อยู่ในกระบวนการทำงานทำให้ผู้ปฏิบัติงานเข้าใจตรงกัน ไม่สับสนลดลำดับขั้นตอนตรวจสอบควบคุมแก้ไขและปรับปรุงได้ง่ายหากมีการดำเนินงานผิดพลาดเพื่อให้เกิดคุณภาพของการทำงาน

อธิบายโดยใช้การเขียนผังการทำงาน (flowchart) โดยการใช้สัญลักษณ์ใช้ลูกศรแสดงการไหลของระบบการทำงานสั้นกระชับเข้าใจง่าย ประกอบด้วย

ผังขั้นตอนการปฏิบัติงาน “แผนงานการลดความเสี่ยงภัยพิบัติ”

ผังการเตรียมความพร้อม ซึ่งประกอบด้วย

1) การซักซ้อมแผน

2) ประชาสัมพันธ์

ผังขั้นตอนการปฏิบัติงานภาวะฉุกเฉิน (ดูตัวอย่างในภาคผนวก)

ผังขั้นตอนการปฏิบัติงานการแจ้งเตือนประชาสัมพันธ์

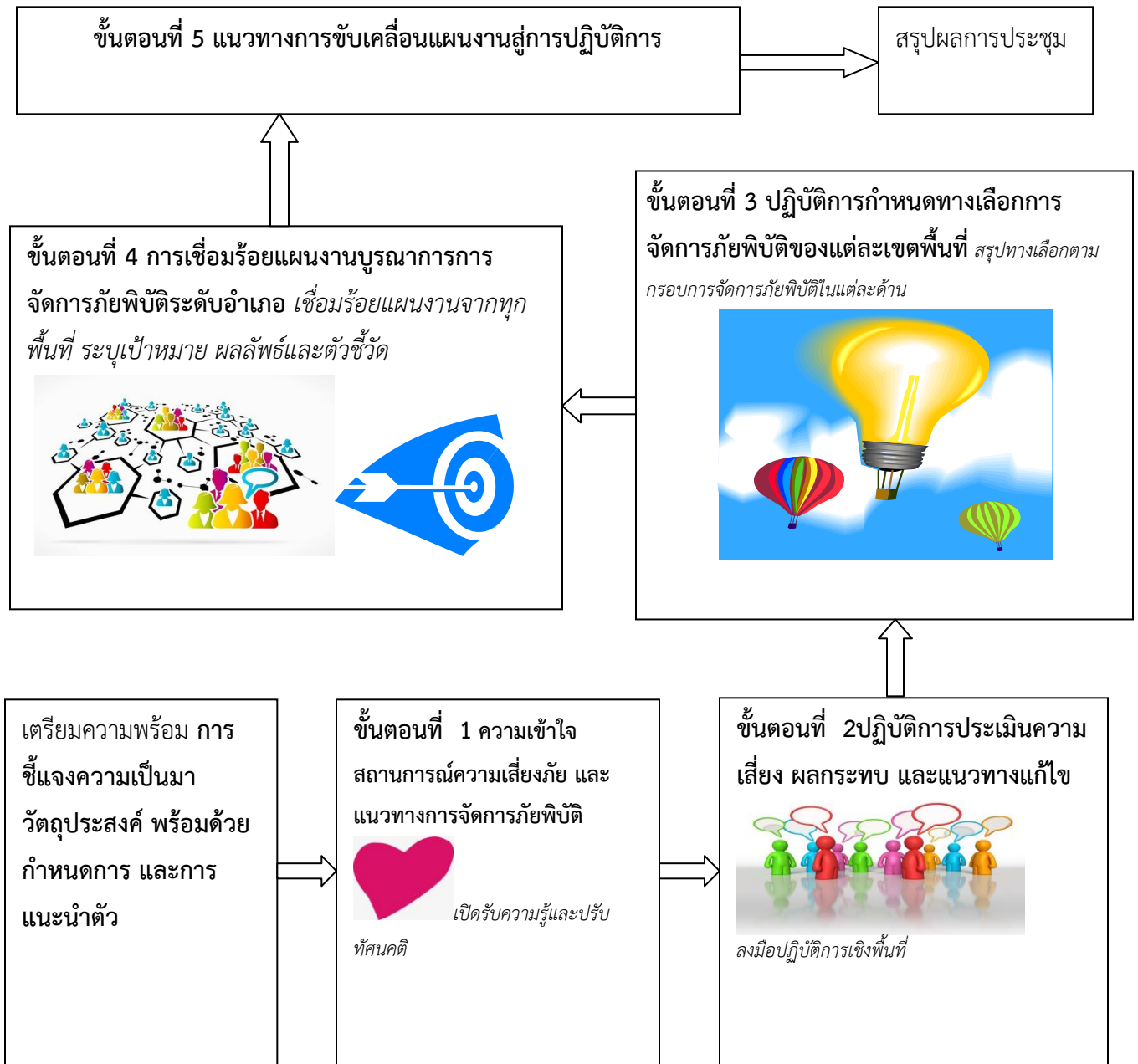
ผังขั้นตอนการปฏิบัติงานการฟื้นฟูและเยียวยา (ดูตัวอย่างในภาคผนวก)

การบูรณาการการจัดการภัยพิบัติระดับอำเภอ

กระบวนการบูรณาการแผนการจัดการภัยพิบัติ เป็นกระบวนการที่ เน้นการมีส่วนร่วมของ ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในการจัดการภัยพิบัติระดับพื้นที่อำเภอ ด้วยกระบวนการประชุมที่ เน้น กระบวนการบูรณาการแนวราบ ของภาคประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง

โดยมีกระบวนการการปฏิบัติการประเมินสถานการณ์ความเสี่ยง การ กำหนดแนวทางหรือ ทางเลือกในการแก้ไขปัญหา และการเชื่อมโยงแผนงานของทุกส่วนเป็นแผนงานการจัดการภัยพิบัติระดับ อำเภอ พร้อมกับการกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนแผนงานให้เกิดการปฏิบัติการได้เป็นจริงต่อไป

กระบวนการจัดทำแผนบูรณาการการจัดการภัยพิบัติ ประกอบด้วย

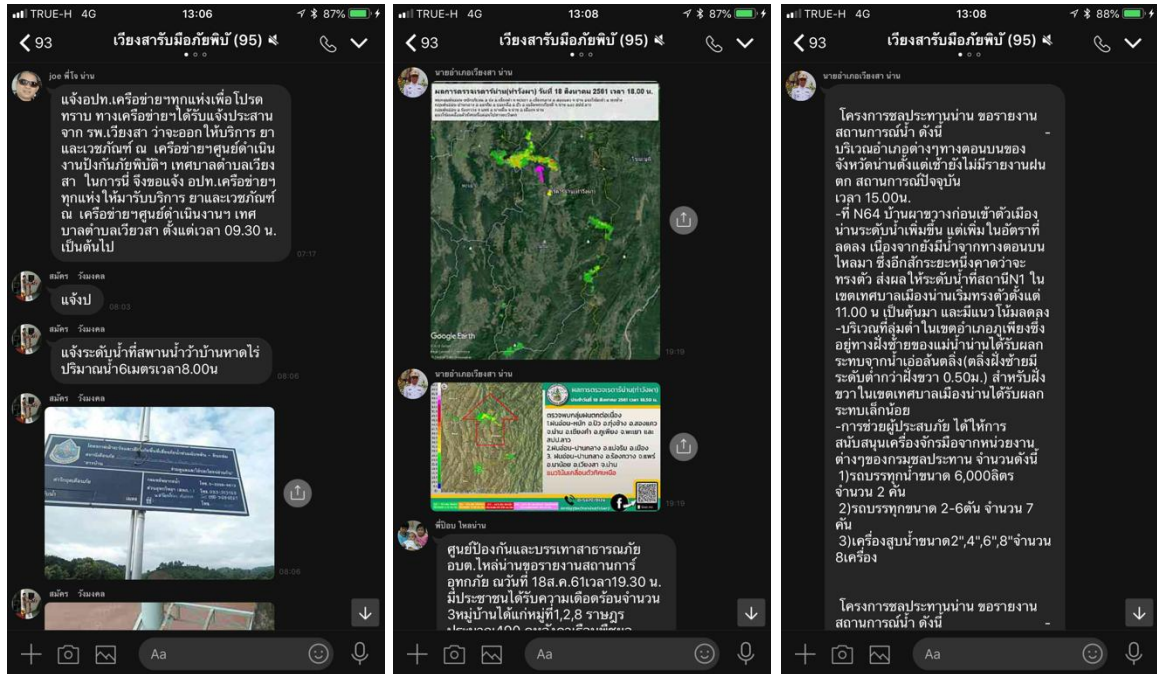

กระบวนการระดมความคิด ทำให้ผู้เกี่ยวข้องเห็นภาพรวมความเสี่ยงของทั้งอำเภอซึ่งจะมีระดับความเสี่ยงที่แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ และสามารถกำหนดจุดเน้นหนักของปฏิบัติการ ที่ต้องการการระดมสรรพกำลังเข้าจัดการให้สามารถลดทอนความเสี่ยงของพื้นที่ได้ การหนุนเสริมระหว่างกันอย่างเป็นระบบ และที่สำคัญ คือ ทำให้การบัญชาการเหตุการณ์ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

แผนบูรณาการการจัดการภัยพิบัติ อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน					
ชุมชนท้องถิ่นมีความพร้อมความสามารถจัดการและอยู่ร่วมกับภัยพิบัติอย่างยั่งยืน					
แผนบูรณาการ เป้าหมาย ตัวชี้วัด แนวทางการดำเนินงาน แนวทางการย่อย ผลผลิต/โครงการ กิจกรรม	1) มีฐานข้อมูลเพื่อตัดสินใจจัดการภัยพิบัติ 2) มีกลไกและแผนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ 3) ไม่มีความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินในพื้นที่ประสบภัย 4) เกิดนวัตกรรมและการปรับตัวการอยู่ร่วมกับภัยพิบัติอย่างยั่งยืน	1 การป้องกันและลดผลกระทบจากภัยพิบัติ - สร้างแผนพัฒนาชุมชนฐานข้อมูลเพื่อการตัดสินใจจัดการภัยพิบัติ - พัฒนาฐานข้อมูลภัยพิบัติชุมชน/หมู่บ้าน เพื่อการแจ้งเตือนภัยในพื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติ - สร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักรู้แก่ผู้นำ - พัฒนาแบบจำลองความเสี่ยงเพื่อการป้องกันและบรรเทาภัย	2 การเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติ - พัฒนาระบบการสื่อสารการเตือนภัยที่มีประสิทธิภาพประสิทธิภาพ - พัฒนาอาสาสมัครและชุมชนจัดการการเตรียมภัยพิบัติของท้องถิ่น - ชี้แจงความเข้าใจการรับมือภัยพิบัติ	3 การเผชิญภัยพิบัติ - พัฒนาระบบปฏิบัติการการรับมือภัยพิบัติ - อพยพผู้ประสบภัยอันตรายหรือมีพื้นที่เสี่ยงภัยไปปลอดภัย - บริหารและปฏิบัติการอาหารและเวชภัณฑ์สำหรับผู้ประสบภัย - จัดระบบสุขภาพกับชุมชนในพื้นที่ประสบภัย - จัดระบบรักษาความปลอดภัยชีวิตและทรัพย์สินในพื้นที่ประสบภัย	4 การฟื้นฟูเยียวยาและการปรับตัว - สำรวจและประเมินความเสียหาย - เยียวยาความเสียหาย - ฟื้นฟูระบบสาธารณสุข - ศึกษาและพัฒนาการจัดการภัยพิบัติอย่างยั่งยืน
		1 การป้องกันและลดผลกระทบจากภัยพิบัติ - ชุมชน/หมู่บ้าน มีข้อมูลภัยพิบัติชุมชน/หมู่บ้านเพื่อการตัดสินใจจัดการภัยพิบัติ - ชุมชน/หมู่บ้าน มีข้อมูลภัยพิบัติชุมชน/หมู่บ้านเพื่อการแจ้งเตือนภัยในพื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติ - ชุมชน/หมู่บ้าน มีความรู้ความเข้าใจและความตระหนักรู้แก่ผู้นำ - ชุมชน/หมู่บ้าน มีแบบจำลองความเสี่ยงเพื่อการป้องกันและบรรเทาภัย	2 การเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติ - มีระบบการสื่อสารการเตือนภัยที่มีประสิทธิภาพประสิทธิภาพ - มีอาสาสมัครและชุมชนจัดการการเตรียมภัยพิบัติของท้องถิ่น - มีอาสาสมัครและชุมชนจัดการการเตรียมภัยพิบัติของท้องถิ่น - มีตระหนักรู้ภัยพิบัติของชุมชน/หมู่บ้าน	3 การเผชิญภัยพิบัติ - มีระบบปฏิบัติการการรับมือภัยพิบัติ - มีอาสาสมัครและชุมชนจัดการการเตรียมภัยพิบัติของท้องถิ่น - มีอาสาสมัครและชุมชนจัดการการเตรียมภัยพิบัติของท้องถิ่น - มีอาสาสมัครและชุมชนจัดการการเตรียมภัยพิบัติของท้องถิ่น	4 การฟื้นฟูเยียวยาและการปรับตัว - สำรวจและประเมินความเสียหาย - เยียวยาความเสียหาย - ฟื้นฟูระบบสาธารณสุข - ศึกษาและพัฒนาการจัดการภัยพิบัติอย่างยั่งยืน

ในปี 2561 มีอุทกภัยทั้งหมด 4 ครั้ง ได้แก่ เบป็นคา วันที่ 16 สิงหาคม 2561 เตียนหมู่ วันที่ 20 สิงหาคม 2561 ลมมรสุ่ม วันที่ 28 สิงหาคม 2561 และ เจินตัญญู วันที่ 18 กรกฎาคม 2561 เกิดน้ำท่วมในพื้นที่เสี่ยงตลอดลำน้ำนาน และลำน้ำสาขา รวมถึงเกิดดินโคลนถล่มในพื้นที่ลาดชัน

ฐานทุนที่สะสมเรื่อยมา ได้ถูกนำออกมาใช้อย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ แผนบูรณาการระดับอำเภอ ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมกันจัดทำ ได้เป็นแนวทางสำหรับการมีแผนของทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงาน ที่มีความสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัญหา และสามารถลดทอนความเสี่ยงได้จริงเมื่อเกิดสถานการณ์ภัยขึ้น แนวปฏิบัติ ที่ทำให้แต่ละส่วนงานสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว เป็นระบบ มีความสอดคล้องกัน ระบบการสื่อสาร ที่ช่วยให้เกิดการรับรู้ และประเมินสถานการณ์ได้อย่างแม่นยำ นำไปสู่การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และระบบการประสานของศูนย์เครือข่ายฯ ที่จัดการให้ความช่วยเหลือต่างๆ ไม่สับสน และสามารถเยียวยา และลดทอนความเสี่ยงได้อย่างตรงจุด

ระบบการสื่อสารที่เป็นที่ยอมรับร่วมกัน ได้ สะท้อนการมี ข้อมูลจากแหล่งข้อมูล ที่เชื่อถือได้ เช่น ข้อมูลน้ำฟ้าของกรมอุตุนิยมวิทยา ภาพถ่ายดาวเทียม เชื้อสนสิริกิติ์ เป็นต้น รวมกับข้อมูลจากน้ำท่าจาก อำเภอกำแพงแสน (น้ำน่าน) จากบ้านหาดไร่ต้นน้ำว่าที่มีเสาว์ระดับน้ำ (น้ำว่า) (สองสายน้ำนี้จะมี ผลกระทบมากที่สุด) โดยทางเครือข่ายจะช่วยกันวิเคราะห์หลายปัจจัยเข้าด้วยกัน เพื่อประเมินความเสี่ยง และแจ้งเตือนโดยใช้กลุ่มไลน์เครือข่ายภัยพิบัติเวียงสา ซึ่งได้ทำหน้าที่เชื่อมร้อยการสนับสนุนของ หน่วยงานและองค์กรต่างๆ เข้ามาสู่การบริหารจัดการของเครือข่ายด้วย

สรุปผลลัพธ์สำคัญของเครือข่ายฯ

แผนบูรณาการระดับอำเภอ มีเนื้อหาเชิงยุทธศาสตร์ในการลดความเสี่ยงในระดับท้องถิ่น การดำเนินงานในเชิงของการมุ่งแสวงหาความร่วมมือของเครือข่ายฯ สร้างให้เกิดการความร่วมมือหลายฝ่ายในระดับพื้นที่

การทำงานกับข้อมูลอย่างเข้มข้น และระบบการสื่อสารของเครือข่าย ทำให้ชาวเวียงสาเข้าถึง ข้อมูลการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้าและข้อมูลความเสี่ยง

อัตราการเสียชีวิต จำนวนผู้ได้รับผลกระทบ ความสูญเสียทางเศรษฐกิจ ความเสียหายต่อ สาธารณูปโภค สาธารณูปการ และบริหารพื้นฐาน ลดลงอย่างชัดเจน

ภาคผนวก

ตัวอย่าง ผังขั้นตอนการปฏิบัติงานภาวะฉุกเฉิน
ผังขั้นตอนการปฏิบัติงานการฟื้นฟูและเยียวยา

ลำดับขั้น	ขั้นตอน	ผู้เกี่ยวข้อง	รายละเอียด
1		-อปท. -คณะทำงาน (ตามแผน ปภ., อปท.)	-ต้องมีข้อมูลกลุ่มเสี่ยง พื้นที่เสี่ยง และแผนที่เสี่ยง -ถ้ามีภัยเกิดขึ้นให้จัดตั้งจุดปลอดภัย / ประสานงาน ทันที
2		-คณะทำงานชุมชน -เครื่องช่วย 8 อปท. ในพื้นที่ -เครื่องช่วยอื่นๆ ทั้งในและนอกพื้นที่ ภาครัฐ ภาคเอกชน	-ข้อมูลประสานงานและเบอร์โทร
3			
4			- ภายหลังภัยพิบัติ 7 วันทำการ (น้ำลด)
5			-บ้านเรือน -พื้นที่เกษตร -ทรัพย์สินอื่นๆ -โครงสร้างพื้นฐานในชุมชน -มีแบบฟอร์ม รูปภาพ, กสอ 1 รับรองจากชุมชน/ผู้ใหญ่บ้าน
6			